

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

ЗАКОН ЗА СРЕДНОШКОЛСКА ДЕМОКРАТИЈА

*Предлог на закон за изменување и дополнување на
Законот за средното образование*

Автор: Лука Павиќевиќ
јуни 2018 – септември 2022, во Скопје

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

Почитувани средношколци,

со огромно задоволство Ви соопштувам дека конечно текстот на Законот за средношколска демократија, односно на Предлогот на закон за изменување и дополнување на Законот за средното образование, како што гласи неговото целосно име, е готов и завршен.

Се секавам на јунскиот ден пред 4 години кога како седмоодделенец посетив настан во организација на Младинскиот образовен форум на тема средношколското организирање. Во тој момент се роди мојата решителност детално да го истражам ова прашање и во Македонија и на меѓународен план, за да успеам да го идентификувам најсоодветниот модел за нашата држава.

Оттогаш мислите беа споделени со многу луѓе, многу средношколци, граѓански активисти, образовни експерти, професори и наставници. Овие разговори значително помогнаа темелот на овој текст – којшто сега стои пред Вас – да биде рафиниран и избрусен.

Законот за средношколска демократија за првпат ќе го регулира средношколското организирање во историјата на нашата држава. Но, не, никогаш не сметав дека треба веќе постоечкиот модел само да го ставиме на хартија, туку да го реформираме и подобриме. Токму затоа овој законски текст ја нагласува делегатската природа на претседателот, пардон!, претставникот на класот. Токму затоа со овој модел претседателот на ученичкиот совет ќе го избираат сите ученици на директни избори. И, да, ќе се нарекува ученички совет – веќе имаме совет на родители, наставнички совет, ни недостигаа учениците.

На чекор сме да ја исполниме најважната точка од изборната програма, која заедно со тимот на Сојузот на средношколци Ви ја ветивме.

Ми беше чест да бидам авторот на теоријата, набљудувачот на емпириката и писателот на нормата зад сосема новиов концепт на средношколска демократија.

А сега – како што пее Род Стјуарт во неговата позната „Maggie May” – „It's late September and I really should be **back at school**”.

Со почит,

Лука Павиќевиќ

поборник за принципот на партиципација

Сојуз на средношколци (ССРСМ)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

ПРЕДЛАГАЧИ: Група пратеници

**ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА
СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ**

Скопје, септември 2022 година

Сојуз на средношколци (ССРСМ)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

ДО

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА СОБРАНИЕТО
НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на членот 71 став 1 од Уставот на Република Северна Македонија и членовите 132, 137 од Деловникот на Собранието на Република Македонија, Ви поднесуваме Предлог на закон за изменување и дополнување на Законот за средното образование.

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

ВОВЕД

I. ОЦЕНА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОБЛАСТА ШТО ТРЕБА ДА СЕ УРЕДИ СО ЗАКОНОТ И ПРИЧИНИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Законот за средното образование е донесен во 1995 година. Вкупно 32 пати е дополнуван и менуван од моментот на неговото донесување до октомври 2022 година.

Во целокупното времетраење на законот нотирано е отсуството на одредби кои го регулираат прашањето на средношколското организирање и учество. Така, Законот за средното образование не предвидува (само)организирање на учениците во средното образование во тела кои ќе се залагаат за нивните права и интереси пред образовните институции и останатите органи на училиштето.

Концептот на ученичкото учество и можноста за ученичкото организирање се концепти предвидени со Конвенцијата за правата на детето, која државата ја има потпишано и интегрирано како составен дел на правниот систем на државата. За остварување на правата предвидени со Конвенцијата потребно е и изменување и дополнување Законот за средно образование заради овозможување на нивната операционализација.

Членот 15 од Конвенцијата за правата на детето го гарантира правото на здружување и мирно собирање: „(1) Државите членки го признаваат правото на детето на слобода на здружување и слобода на мирно собирање“ и „(2) Не може да се наметнуваат никакви органичувања во остварувањето на овие права освен оние кои се во согласност со законот и кои се неопходни во демократско општество во интерес на националната безбедност или јавната сигурност, јавниот поредок, заштитата на јавното здравје или морал, или заштитата на правата и слободите на другите“.

Дополнително, Националната стратегија за млади 2016-2025 година, во делот насловен “Образование“, Сегмент: Образовни политики, пристап и учество на младите во процеси на креирање образовни политики, како деветта точка е наведено “Овозможување на формално правно учество на учениците во процесите на одлучување на ниво на училиште“. Овој документ упатува на закучокот дека се неопходни измени во Законот за средното образование со цел да се оствари наведената цел. Сличен процес беше спроведен во 2018 година со новиот Закон за високото образование, кој ги регулираше универзитетските и факултетските студентски собранија.

Во некои од средните училишта се јавуваат некои форми на ученичко организирање. Низ своето долгогодишно работење Сојузот на средношколци успеа да идентификува три главни состојби. Првата подразбира нерегулирано функционирање на ученичката организација преку правилник донесен од страна на самите претседатели на класови. Овој модел иако ефикасен е проблематичен бидејќи го ограничува правото да се кандидира и правото на глас само на учениците кои се претседатели на клас. Втората форма е кога ученичкото организирање постои само на хартија, а за цел има легитимирање на работатана останатите училишни органи. Овој модел е голем проблем бидејќи на учениците им дава илузија за демократија. Третата форма е ретка, но сепак

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

постои: во некои од средните училишта во земјата воопшто нема никаква форма на ученичко организирање. Како уникатност која ја имаме забележано во дел од училиштата во Источна Македонија и Меѓународната гимназија НОВА, се јавува моделот на организирање на непосредни избори за претседателот на училиштето.

Потребата од регулирање на прашањето на ученичкото организирање е воочлива и преку разгледувањето на меѓународните примери. Коалицијата на младински организации СЕГА има изготвено Компаративна анализа на состојбата со учеството на децата и младите во образовниот процес – ЕУ, регионални и домашни практики. Во регионот студијата ги наведува примерите на Словенија и Србија. Во Словенија, „Законот за средно образование го уредува правото на здружување на учениците во заедница на учениците која што има одбор и која што ги определува правилата на функционирање на таа заедница, во членот 31“ (Атанасова-Ѓоревска 16). Авторката го цитира членот 98 од српскиот закон за средното образование, кој дозволува „во третиот циклус во основните училишта, како и во средните училишта [...] да се организира ученички парламент“ (19). На пошироко, односно на европско ниво, владата на Велс ги донела „Регулативите за Училишни совети (Велс) од 2005 година согласно кои се воспоставува законска обврска за воспоставување на [у]чилишен совет во секое основно, средно и специјално училиште во Велс. Со тоа би се обезбедиле механизми за застапување, за слушање и делување во однос на грижите на учениците, и едновременно учениците директно би се вклучиле во планирањето и управувањето на нивната работна средина“ (Атанасова-Ѓоревска 6). Во Финска, формите на ученичкото организирање исто така се нарекуваат ученички совети.

Ученичкото организирање не се однесува само на училишното ниво, туку и на организациите на средношколците на национално ниво. Од 1991 до 1993 година активен бил Средношколскиот сојуз, а од 1993 до 1999 година Средношколската унија. Според нашите информации, до 2006 година немало активна организација, за да во наредните 4 години најсилна да биде Средношколската унија. Оваа организација била членка на OBESSU – Организирачкото биро на средношколските сојузи на Европа. OBESSU својата Декларација за правата на средношколците ја донел на Генералното собрание кое се одржало во Охрид. Во оваа декларација се гарантира правото на здружување на средношколците и учество во органите на одлучување. Во интервалот 2005-2006 активен беше Средношколскиот пленум, којшто беше хоризонтална структура без еден лидер. Од 2017 година активен е Сојузот на средношколци, кој е единственото национално претставничко тело на средношколците во моментов. Од јуни 2022 година Сојузот е кандидат за членство во OBESSU. По истекот на една година, Сојузот ќе стане полноправен член на европското средношколското семејство.

Во август 2021 година Институтот за добро управување и евро-атлантски политики (ИДУЕП) и Сојузот на средношколци ја лансираа заедничката иницијатива „Лидер(ка) на училиште, лидер(ка) во иднината“. Во рамките на оваа иницијатива, се организираше панел дискусијата „Какви новини му се потребни на средношколското организирање?“ во просториите на Europe House Skopje. Панелот дискутираше како функционираат ученичките заедници. Се поставија прашањата дали се функционални и

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

ефективни, како се избираат и дали процесот е демократски? Сите учесници на дискусијата се согласија дека ученичките заедници треба да се реформираат и подобрат заради зголемување на нивото на демократија во нив.

Втората фаза на иницијативата беше онлајн кампањата „Поддржувам средношколска демократија“ во која учество земаа претседателот на Републиката, видни граѓански активисти, експерти, ученици, професори од средните училишта, млади европски амбасадори и претставничката на УНИЦЕФ во земјата. Тие го споделија нивното средношколско искуство и причините зошто го поддржуваат организирањето на учениците. Сите учесници во онлајн кампањата изјавија дека се #ЗАСредношколскаДемократија.

Ученичкото учество и средношколската демократија се важни за да произведеме една свесна, информирана индивидуа која би се вклучила во општествените текови и демократскиот живот.

II. ЦЕЛИ, НАЧЕЛА И ОСНОВНИ РЕШЕНИЈА

Целта на овој закон е да се обезбеди средношколска демократија и правичен систем за вистинско учество на средношколците во секое средно училиште во земјата. Подетално:

- Регулмирање на ученичкото организирање и учество за првпат во историјата, односно од донесувањето на Законот за средното образование.
- Почитување на принципите и членот 15 на Конвенцијата за правата на детето, која е составен дел од нашиот внатрешен правен систем.
- Создавање на демократски ученички совети во секое средно училиште во земјата.
- Принципот на непосреден, директен избор за претседател(к)ите на овие тела.
- Промовирање на ученикот како активен субјект во воспитно-образовниот процес
- Учество на учениците во процесот на донесување на одлуки кои ги засегаат.
- Поттикнување на критичката мисла, независното одлучување и демократските вредности кај младите, т.е. поконкретно кај средношколците.
- Негување на начелото на еднаквост и партнерство меѓу сите засегнати страни во образовниот процес (учениците, родителите, наставниците, стручните соработници, техничкиот персонал, деловната заедница, експертската јавност, граѓанскиот сектор и образовните институции).
- Всадување на вредностите на одговорноста, должноста и партиципативноста кај сите средношколци во земјата.

III. ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОД ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН ВРЗ БУЏЕТОТ И ДРУГИТЕ ЈАВНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

Предлогот на закон за изменување и дополнување на Законот за средното образование предизвикува финансиски импликации врз Буџетот на Република Северна Македонија во делот на обезбедувањето на средствата потребни за функционирањето на **ученичките совети** и за функционирањето на **Сојузот на средношколци**.

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

IV. ПРОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА ПОТРЕБНИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ, НАЧИН НА НИВНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ, ПОДАТОЦИ ЗА ТОА ДАЛИ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ ПОВЛЕКУВА МАТЕРИЈАЛНИ ОБВРСКИ ЗА ОДДЕЛНИ СУБЈЕКТИ.

Предлогот на закон за изменување и дополнување на Законот за средното образование предизвикува финансиски импликации врз Буџетот на Република Северна Македонија

V. ПРЕГЛЕД НА ЗАКОНИ КОИ ТРЕБА ДА СЕ ИЗМЕНАТ СО ДОНЕСУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ И ПРОПИСИ ШТО ТРЕБА ДА СЕ ДОНЕСАТ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Од донесувањето на Предлогот на закон не произлегуваат обврски за измена на друг закон.

Од Предлогот на закон произлегува обрска за донесување на подзаконски акт.

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Член 1

Во Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007, 49/2007, 81/2008, 92/2008, 33/2010, 116/2010, 156/2010, 18/2011, 42/2011, 51/2011, 6/2012, 100/2012, 24/2013, 41/2014, 116/2014, 135/2014, 10/2015, 98/2015, 145/2015, 30/2016, 127/2016, 67/2017, 64/2018 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 229/2020) во членот 1 се додава нов став (2) кој гласи:

„(2) Со овој закон се уредува и ученичкото организирање и учество во рамките на средното образование на ниво на клас, училиште, единица на локална самоуправа, регион и држава.“

Член 2

Во член 22 во ставот 2 по зборот „училишта,“ се додаваат зборовите „Сојузот на средношколци,“.

Член 3

Во член 88 се менува ставот 2 во: „Училишниот одбор во јавното средно училиште е составен од 10 члена, и тоа: четири претставници од учениците, три претставници од наставниците, еден претставник од родителите, односно старателите на учениците, еден претставник од основачот и еден претставник од деловната заедница.

Ставот 3 се брише.

Ставот 4 станува став 5. Ставот 5 станува став 6.

Во ставот 6 по зборот „училиштетото,“ се додаваат зборовите „претставниците на учениците ги именува и разрешува ученичкиот совет на училиштето, од кои еден по функција е претседателот на ученичкиот совет,“. Ставот 6 станува став 7.

Во ставот 7 по зборот „освен“ се додаваат зборовите „претставниците од учениците и“. Ставот 7 станува став 8.

Во ставот 8 по зборот дете, се додаваат зборовите: „Претставниците од учениците се именуваат за мандат од една учебна година“. Ставот 8 станува став 9.

Ставот 9 станува став 10.

Во ставот 10 се бришат зборовите: „кои имаат право на учество при гласањето и донесувањето на одлуките.“ Ставот 10 станува став 11.

Член 4

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

Во член 89-б во ставот 2 по зборот „градоначалниот“ се додаваат зборовите „ученичкиот совет“.

Член 5

Се менува насловот на главата X во „УЧЕНИЧКО ОРГАНИЗИРАЊЕ И УЧЕСТВО“. Во главата X се додаваат следниве членови:

Облици на ученичко организирање и учество

Член 99

(1) Во средните училишта учениците слободно и сами се организираат во класни заедници и ученички совет.

(2) Учениците слободно се организираат во ученички совети на локално и на регионално ниво и Сојуз на средношколци на национално ниво. Сојузот на средношколци има право да пристапува кон меѓународни средношколски организации.

(3) Одредбите за ученичко организирање и учество соодветено се применуваат и на средните приватни училишта.

Класна заедница

Член 101

(1) Класната заедница ја сочинуваат учениците од еден ист клас.

(2) Класната заедница на училишно ниво ја застапуваат претставникот и секретарот на класот. Изборот на претставник, односно на секретар на клас се врши на непосредни избори со тајно гласање. Претставникот и секретарот на класот се избираат за мандат од една учебна година со право на реизбор.

(3) Изборите од став (2) на овој член се одржуваат во септември, но не порано од третата работна недела од учебната година. Ученици-волонтери од истиот клас ги спроведуваат изборите и водат записник за нивниот текот на гласањето, кој го доставуваат до класниот раководител и директорот на училиштето.

(4) Право да се кандидираат за претставник, односно секретар на клас има секој ученик во тој клас, којшто писмено добил поддршка од најмалку 1/5 од вкупниот број ученици од истиот клас. Изборите за претставник и секретар на клас се одржуваат одделно. За избран се смета кандидатот кој добил мнозинство од вкупниот број на ученици во класот.

(5) На претставникот, односно секретарот на клас, мандатот пред истекот на рокот му престанува:

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

- ако самиот тоа го побара;
- ако е избран за претседател, генерален секретар или финансиски секретар на ученичкиот совет и
- ако недоверба му изгласаат мнозинство од вкупниот број ученици од истиот клас.

(6) Доколку настапи предвремен престанок на мандатот на претставникот, односно секретарот на класот, се врши нов избор во рок од 14 дена од денот на престанокот на мандатот.

Надлежности на претседател и секретар на клас

Член 102

(1) Претставникот на класот:

- го претставува класот во ученичкиот совет,
- ги застапува ставовите на класот пред ученичкиот совет и другите органи на училиштето,
- соработува со другите ученици и
- врши други работи утврдени со правилниците на ученичкиот совет.

(2) Секретарот на класот:

- води записници за проблемите на учениците од тој клас,
- го информира претставникот на класот за проблемите на учениците,
- соработува со другите ученици и
- врши други работи утврдени со правилниците на ученичкиот совет.

(3) Во случаи на спреченост, секретарот на класот ги врши должностите на претставникот на класот.

Ученички совет

Член 103

(1) Ученичкиот совет е претставничко тело на сите ученици во едно училиште. Ученичкиот совет го составуваат претседателот на ученичкиот совет, потпретседателот на ученичкиот совет, генералниот секретар на ученичкиот совет и претставниците на класовите во училиштето.

(2) Претседателот, потпретседателот и генералниот секретар на ученичкиот совет ги избираат сите ученици во училиштето на непосредни избори со тајно гласање. Претседателот, потпретседателот и генералниот секретар на ученичкиот совет се избираат за мандат од една година со право на еден реизбор.

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

(3) Изборите од став (2) на овој член се одржуваат во октомври. Изборите ги спроведува училишна изборна комисија е привремено тело, сочинето од претставниците и секретарите на класовите во училиштето.

(4) Кандидатите за претседател, потпретседател и генерален секретар се кандидираат заеднички, односно поднесуваат заедничка пријава. Право да се кандидираат имаат сите редовни ученици во училиштето, кои имаат писмена поддршка од најмалку 1/5 од вкупниот број ученици во училиштето.

(5) За избран претседател, потпретседател и генерален секретар на ученичкиот совет се сметаат кандидатите чија пријава добила мнозинство од вкупниот број гласови. Ако ниту една пријава не добие мнозинство од вкупниот број гласови, двете пријави со најголем број гласови преминуваат во втор круг. За избран претседател, потпретседател и генерален секретар на ученичкиот совет во вториот круг се сметаат кандидатите чија пријава го добила најголемиот број гласови.

(6) На претседателот, односно потпретседателот, односно генералниот секретар на ученичкиот совет, мандатот пред истекот на рокот му престанува:

- ако самиот тоа го побара;
- ако тоа го побараат 2/3 од вкупниот број претставници на класови.

(7) Доколку настапи предвремен престанок на мандатот, ученичкиот совет избира нов потпретседател по предлог на новиот претседател во рок од 7 дена од денот на престанокот на мандатот. Доколку настапи предвремен престанок на мандатот на потпретседателот, односно генералниот секретар на ученичкиот совет, ученичкиот совет избира нов потпретседател, односно генерален секретар, по предлог на претседателот во рок од 7 дена од денот на престанокот на мандатот.

(8) Работата на ученичкиот совет подетално се уредува со правилниците на ученичкиот совет.

Седници на ученички совет

Член 104

(1) Ученичкиот совет работи на седници. Седниците се редовни и вонредни. Редовните седници се одржуваат најмалку еднаш месечно, освен во месеците кога учениците се на годишен распуст.

(2) Седниците ги свикува претседателот на ученичкиот совет. Претседателот е должен да свика вонредна седница во рок од два дена ако тоа го побараат најмалку 1/2 од членовите на ученичкиот совет. Вонредни седници можат да се одржат и за време на годишниот распуст.

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

(3) Ученичкиот совет може да заседава и да одлучува доколку е присутно мнозинство од вкупниот број членови. Одлуките ученичкиот совет ги носи со мнозинство гласови од бројот на присутни членови.

(4) На седниците на ученичкиот совет може да учествува секој ученик од училиштето. Директорот на училиштето, стручните соработници и наставниците во училиштето не присуствуваат, ниту учествуваат на седниците на ученичкиот совет.

(5) Седниците на ученичките совет се одржуваат во соодветна просторија определена од директорот на училиштето. Ученичкиот совет има право да донесе одлука за одржување на седница и на друго место како и преку средствата за електронска комуникација.

(6) Конститутивната седница на ученичкиот совет ја свикува претседателот на ученичкиот совет.

Координатори на учебни години

Член 105

(1) За време на конститутивната седница, претставниците на класовите избираат координатори на учебни години за мандат од една година со право на еден реизбор. Изборот го организира и спроведува генералниот секретар на ученичкиот совет.

(2) За координатор на учебна година може да се пријави секој претставник на клас од истата учебна година. Изборот на координатор на учебна година го вршат претставниците на класот од истата учебна година со тајно гласање. За координатор на учебна година е избран кандидатот кој добил најголем број гласови.

Тела и комисии на ученичкиот совет

Член 106

(1) Во ученичкиот совет се основаат Извршно тело и Комисија за доверба и соработка.

(2) Со одлука на ученичкиот совет може да се основаат и други комисии.

(3) Извршното тело на ученичкиот совет го составуваат претседателот на ученичкиот совет, потпретседателот, генералниот секретар и координаторите на учебните години. Извршното тело ги спроведува одлуките на ученичкиот совет. Претседателот на ученичкиот совет ги свикува состаноците на извршното тело.

(4) Комисијата за доверба и соработка е тело кое ги решава проблемите меѓу учениците, наставниците и родителите во средното училиште. Комисијата ја сочинуваат три претставници на учениците избрани од ученичкиот совет, два претставника на

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

наставниците избрани од советот на наставници и еден претставник на родителите избран од советот на родители. Доколку има потреба, членовите на Комисијата меѓусебно се информираат за изминатата работа на секој од советите во училиштето со цел поуспешна соработка и координација.

Надлежности на ученички совет, претседател, потпретседател и генерален секретар на ученички совет

Член 107

(1) Ученичкиот совет:

- донесува правилници за детално уредување на средношколското организирање и учество на класно и училишно ниво
- донесува годишна програма за работа на ученичкиот совет,
- донесува одлуки за пристапот на ученичкиот совет кон решавање на проблемите на учениците,
- активно учествува во промовирањето и застапувањето на интересите на учениците,
- соработува со ученичките совети од другите училишта и
- врши други работи утврдени со овој Закон.

(2) Претседателот на ученичкиот совет:

- ги застапува сите ученици пред органите на училиштето,
- се грижи за решавањето на проблемите на учениците,
- го претставува своето училиште на локално и регионално ниво и
- врши други работи утврдени со правилниците на ученичкиот совет.

(3) Потпретседателот:

- го заменува претседателот на ученичкиот совет кога тој е спречен,
- раководи со финансиите на ученичкиот совет,
- соработува со генералниот секретар во оперативното функционирање на ученичкиот совет и
- врши други работи утврдени со правилниците на ученичкиот совет.

(4) Генералниот секретар:

- раководи со оперативното функционирање на ученичкиот совет,
- се грижи за административните и техничките работи,
- води записници за седниците на ученичкиот совет и состаноците на извршното тело,

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

- поднесува годишен извештај за спроведувањето на Програмата за работа до ученичкиот совет
- и врши други работи утврдени со правилниците на ученичкиот совет.

Локален ученички совет

Член 108

- (1) Ученички совети од училишта основани на територија на иста единица на локална самоуправа, можат да формираат локален ученички совет.
- (2) Во работата на локалниот ученички совет учествуваат претседателите на ученичките совети од училиштата основани на територија на иста единица на локална самоуправа и останатите членови на извршните тела на ученичките совети од училиштата основани на територија на иста единица на локална самоуправа.
- (3) Работата на локалниот ученички совет ја организира и со него раководи локален координатор, избран од редот на претседатели на ученички совети од училиштата основани на територија на иста единица на локална самоуправа.
- (4) Изборот на претседател од ставот (3) на овој член го врши локалниот ученички совет со тајно гласање за пријавените кандидати.
- (5) Локалниот ученички совет соработува за прашања од локално значење за учениците во средните училишта кои се основани на територија на иста единица на локална самоуправа.
- (6) Локалниот ученички совет одржува најмалку четири седници годишно. Седниците на локалниот ученички совет се одржуваат на македонски јазик и на јазикот на кој се изведува наставата во училиштата основани на територија на иста единица на локална самоуправа. Седниците на локалниот ученички совет се одржуваат во соодветна просторија, по договор. Локалниот ученички совет има право да донесе одлука за одржување на седница и преку средствата за електронска комуникација.
- (7) Работата на локалниот ученички совет се регулира со правилник кој го носи локалниот ученички совет.

Регионален ученички совет

Член 109

Одредбите од член 171 се однесуваат и на ученичкото организирање на регионално ниво. Регионите се идентични со статистичките региони на Република Северна Македонија, според номенклатурата на територијални статистички единици.

Сојуз на средношколци

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

Член 110

- (1) Сојузот на средношколци е националното претставничко тело на средношколците во Република Северна Македонија. Сојузот го сочинуваат ученичките совети од сите средни училишта. Училиштата се меѓусебно еднакви.
- (2) Сојузот работи на препознавање и институционализирање на правата на учениците во средното образование, заштита на правата на учениците, демократизација на институциите кои работат со учениците во средното образование и врши други работи утврдени со Статутот на Сојузот на средношколци.
- (3) Сојузот соработува со Министерството, Бирото и останатите институции во процесот на креирање на образовните политики за средното образование и младинските политики кои се однесуваат на средношколците.
- (4) Сојузот ги има следниве органи: Генерално собрание, Извршен одбор, Надзорен одбор и Претседател.

Статут на Сојуз на средношколци

Член 111

- (1) Организацијата и начинот на работа на Сојузот на средношколци се уредува со статут на Сојузот.
- (2) Статутот на Сојузот на средношколци го носи Собранието на Сојузот на средношколци.

Генерално собрание на Сојузот на средношколци

Член 112

- (1) Генералното собрание на Сојузот на средношколци го сочинуваат претседателите на ученичките совети. Собранието е највисокиот орган на Сојузот.
- (2) Генералното собрание работи на седници. Седниците се редовни и вонредни. Редовните седници се одржуваат двапати годишно. Вонредна седница може да се свика на барање на Извршниот одбор, Надзорниот одбор или 1/3 од претседателите на ученичките совети.
- (3) Седниците на Генералното собрание на Сојузот на средношколци се одржуваат во соодветна просторија определена со Статутот на Унијата на ученички парламенти или преку средствата за електронска комуникација.
- (4) Со Генералното собрание претседава претседателот на Сојузот. Во негово отсуство, еден од потпретседателите претседава со Генералното собрание.
- (5) Генералното собрание може да донесе одлуки само доколку се присутни мнозинство од вкупниот број делегати. Генералното собрание донесува одлуки со мнозинство од присутните делегати, освен во случаи наведени во овој Закон и Статутот на Сојузот.

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

(6) Генералното собрание го уредува начинот на своето работење со Деловник.

Надлежност на Генералното собрание

Член 113

Генералното собрание:

- ги донесува Статутот, политичката платформа, стратешкиот план, работниот план и имплементацискиот план;
- ги избира претседателот, двата потпретседатели, генералниот секретар, членовите на Извршниот одбор и членовите на Надзорниот одбор;
- одлучува за предвремен престанок на мандатот на избраните функционери на Сојузот;
- донесува декларации и одлуки и-
- врши други работи утврдени со Статутот.

Извршен одбор

Член 114

- (1) Извршниот одбор е вториот највисок орган на Сојузот кој носи одлуки меѓу две седници на Генералното собрание.
- (2) Извршниот одбор го сочинуваат 9 членови и тоа: претседателот, двата потпретседатели, генералниот секретар и пет други членови, сите избрани од Генералното собрание за мандат од две години.
- (3) Начинот на избор, работа и надлежностите на Извршниот одбор подетално се уредуваат со Статутот.

Надзорен одбор

Член 115

- (1) Надзорниот одбор го сочинуваат 5 членови избрани од Генералното собрание за мандат од две години. Членовите на Надзорниот одбор не можат истовремено да бидат членови на Извршниот одбор или делегати на Генералното собрание.
- (2) Надзорниот одбор е орган на Сојузот којшто врши надзор врз работењето на другите органи. Надзорниот одбор може да врши надзор и врз работењето на регионалните, локалните и ученичките совети, доколку добие поплака од средношколците од тој регион, односно тоа училиште.
- (3) Начинот на избор, работа и надлежностите на Надзорниот одбор подетално се уредуваат со Статутот.

Претседател

Член 116

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

- (1) Претседателот е органот задолжен за јавното претставување и застапување на ставовите на Сојузот.
- (2) Претседателот:
 1. свикува и претседава со Генералното собрание;
 2. претседава со Извршниот одбор;
 3. го претставува Сојузот на државно и меѓународно ниво;
 4. дава задачи на двајцата потпретседатели, генералниот секретар и останатите членови на Извршниот одбор и
 5. врши други работи утврдени со Статутот на Сојузот.
- (3) Претседателот го избира Генералното собрание за мандат од две години, со право на еден реизбор.

Постапка за избор на органи на Сојузот

Член 117

- (1) Сите органи на Сојузот се избираат со мнозинство од вкупниот број на делегати на Генералното собрание.
- (2) Постапката за избор детално е уредена со Статутот на Сојузот на средношколци.

Предвремен престанок на мандатот на член на орган на Сојузот

Член 118

- (1) На член на орган на Сојузот мандатот пред истекот на рокот му престанува:
 1. ако самиот тоа го побара;
 2. ако заврши со своето средно образование;
 3. ако тоа го побараат 2/3 од вкупниот број на делегати.
- (2) За одлуката од алинеја 1 и 2, став (1) на овој член избраниот функционер е должен да го информира Извршниот одбор, а Генералното собрание ја потврдува одлуката на својата следна седница.
- (3) Гласањето од алинеја 3, став (1) на овој член се одржува доколку тоа писмено го побараат најмалку 1/3 од вкупниот број претседатели на ученичките совети. Барањето треба да содржи датум на поднесување, име, презиме, позиција и потпис на најмалку 1/3 од вкупниот број претседатели на ученичките совети. Барањето се доставува до Надзорниот и Извршниот одбор, а претседателот е должен да свика вонредна седница на Генералното собрание во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на барањето.
- (4) Одлуката од алинеја 3, став (1) на овој член ја носат делегатите на Генералното собрание со тајно гласање.

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

- (5) Доколку настапи предвремен престанок на мандатот на избран функционер на Сојузот се одржуваат нови избори во рок од 30 дена од денот на престанокот на мандатот.

Објавување на информации за ученичко организирање

Член 119

Информациите за работата на советот на ученици се објавуваат на огласната табла и на интернет страницата на училиштето.

Финансирање на ученичкото организирање

Член 120

- (1) Средства за реализација на активности на Сојузот на средношколци и советите на ученици се обезбедуваат од Буџетот на Република Северна Македонија, буџетите на општините, Градот Скопје, како и од други извори (донации, легати, подароци и други извори). Средствата се користат наменски.
- (2) При креирање на финансискиот план на училиштето се зема предвид предлогот на советот на ученици при што се предвидуваат средства за реализација на активности на советот на ученици.
- (3) Средните училишта се должни да им овозможат на советите на ученици автономно располагање со средства за нивната работа согласно со овој закон и општите акти на средните училишта.
- (4) Министерството за образование е наука е должно да му овозможи на Сојузот на средношколци автономно располагање со средства за неговата работа согласно со овој закон и општите акти на Министерството.
- (5) Средните училишта, односно Министерството, вршат надзор над наменското трошење на средствата кои ги доделуваат на советите на ученици, односно на Сојузот на средношколци.

Членовите 101, 101-а, 101-б, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 108-а, 108-б, 109, 109-а, 109-б, 109-в, 109-г, 110, 110-а, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123 и 124 стануваат членови 121, 121-а, 121-б, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 128-а, 128-б, 129, 129-а, 129-б, 129-г, 130, 130-а, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143 и 144.

Член 6

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе се применува од 1 септември 2023 година.

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

I. ОБЈАСНУВАЊЕ НА СОДРЖИНАТА НА ОДРЕДБИТЕ НА ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Со членот 1 се дополнува првиот член од Законот за средното образование преку додавање на став (2) кој уредува дека Законот за средното образование се однесува и на ученичкото организирање и учество.

Со членот 2 се интервенира во вториот став од членот 22 за да му се даде правото да предлага наставни планови и програми на Сојузот на средношколци. Ова право веќе го уживаат општините, Градот Скопје, училиштата, претпријатијата и установите.

Со членот 3 се менува членот 88 за да се обезбеди учеството на четири претставници од ученичкиот совет во училишниот одбор на јавното средно училиште. Членот 3 го намалува бројот на членови на училишниот одбор и обезбедува еднаквост во одлучувањето за претставникот од деловната заедница.

Членот 4 ги додава зборовите „ученичкиот совет“ во ставот 2 во членот 89-б. Интервенцијата во овој член му овозможува на ученичкиот совет да поднесе барање за вонредна интегрална евалуација до Државниот просветен инспекторат. Ова право веќе го имаат советот на општината, односно Советот на градот Скопје, градоначалникот и советот на родителите.

Членот 5 ги содржи новите членови кои го дополнуваат Законот за средното образование, а го уредуваат ученичкото организирање на ниво на клас, училиште, единица на локална самоуправа, регион и држава. Членот 5 ја уредува класната заедница, претставникот и секретарот на класот, нивниот мандат, постапката за нивен избор, условите за предвремен престанок на мандатот и надлежностите, како и составот на ученичкиот совет, начинот на избор, мандатот и предвремениот престанок на истиот на претседателот, потпретседателот и генералниот секретар на ученичкиот совет и нивните надлежности. Членот 5 ги уредува и седниците на ученичкиот совет, улогата на координаторите на учебните години и телата и комисиите на ученичкиот совет. Исто така, се дефинира и трипартитната Комисија за доверба и соработка која ќе овозможи учениците, наставниците и родителите да соработуваат, но истовремено зачувувајќи ја автономноста на секој од трите совети. Со дополнетите членови содржани во членот 5 од овој Предлог на закон, Законот за средното образование ќе го регулира и формирањето на локалните и на регионалните ученички совети. Понатаму, одредбите од

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

членот 5 се однесуваат и на формирањето на Сојузот на средношколци како национално претставничко тело на средношколците, статутот на Сојузот, неговите органи: Генерално собрание, Извршен одбор, Надзорен одбор и Претседател. На крај, членот 5 ги уредува и објавувањето на информации за ученичкото организирање и финансирањето на ученичките совети и на Сојузот на средношколци.

Со членот 6 се уредува влегувањето во сила на овој Предлог на закон и дека неговото применување ќе започне од 1 септември 2023 година, односно од новата учебна година.

II. МЕЃУСЕБНА ПОВРЗАНОСТ НА РЕШЕНИЈАТА СОДРЖАНИ ВО ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ОДРЕДБИ

Предлогот на закон за изменување и дополнување на Законот за средното образование содржи одредби кои се меѓусебно поврзани и чинат единствена правна целина.

III. ПОСЛЕДИЦИ ШТО ЌЕ ПРОИЗЛЕЗАТ ОД ПРЕДЛОЖЕНИТЕ РЕШЕНИЈА

Со овие законски одредби ќе се обезбеди средношколска демократија во секое средно училиште во земјата, што подразбира правичен систем за вистинско и автентично учество на средношколците во процесите на носење на одлуки коишто ги засегаат. Овој закон го регулира ученичкото организирање и учество за првпат во историјата на државата, односно од донесувањето на Законот за средното образование. Со овие одредби конечно се обезбедува почитувањето на принципите и членот 15 на Конвенцијата за правата на детето, која е составен дел од нашиот внатрешен правен систем. Овој закон создава демократски ученички совети во секое средно училиште во земјата кои ќе се раководаат од принципот на непосреден, директен избор за претседател(к)ите и највисокото лидерство на овие тела. Со преименувањето на позицијата „претседател на клас“ во „претставник“, учениците суптилно се учат да разликуваат меѓу императивниот и слободниот мандат, но и да ја ценат улогата на законодавната власт. Овој закон предвидува и формирање на локални и на регионални ученички совети, како и озаконовување на Сојузот на средношколци, со цел да се обезбеди учество на учениците во процесот на донесување на одлуки кои ги засегаат на секое ниво во државата, водејќи се од начелото на еднаквост и партнерство меѓу сите засегнати страни во образовниот процес. Со овој закон од Буџетот ќе треба да се одвојат средства за функционирањето на ученичкото организирање, а секое средно училиште ќе биде задолжено со спроведувањето на фер и демократски ученички избори. Овие законски одредби го промовираат на ученикот како активен субјект не само во воспитно-образовниот процес, туку и во пошироката демократска култура и живот на државата.

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

ОДРЕДБИ ОД ЗАКОНОТ ЗА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ КОИ СЕ ИЗМЕНУВААТ И ДОПОЛНУВААТ

Член 1

Со овој закон се уредува организацијата, функционирањето и управувањето во средното образование, како дел од системот на воспитанието и образованието.

Член 22

Плановите и програмите за јавните училишта ги предлага Биро за развој на образованието, а ги донесува министерот.

Планови и програми од став 1 на овој член можат да предлагаат општините, односно Градот Скопје училишта, претпријатија, установи и други правни лица за задоволување на нивните посебни потреби (преквалификации, доквалификации и слично).

Член 88

Орган на управување во јавното средно училиште е училишниот одбор.

Училишниот одбор во јавното средно училиште е составен од 12 члена, и тоа: четири претставника од наставниците, три претставника од родителите, односно старателите на учениците, три претставника од основачот и по еден претставник од Министерството и од деловната заедница.

Претставникот од деловната заедница учествува во работата на училишниот одбор, но нема право на учество при гласањето и донесувањето на одлуките.

Претставниците од родителите, односно старателите на учениците, од основачот и од Министерството не можат да бидат именувани, односно избирани од редот на вработените во училиштето.

Претставниците на основачот за државните средни училишта ги именува и разрешува Владата на Република Македонија, а за општинските и училиштата на Градот Скопје, советот на општината, односно Советот на Градот Скопје.

Претставниците од родителите, односно старателите на учениците ги именува и разрешува советот на родителите, претставниците на наставниците ги именува и разрешува наставничкиот совет на училиштето, претставниците на Министерството ги именува и разрешува министерот, а претставниците на деловната заедница ги предлагаат коморите во Република Македонија.

Членовите на одборот освен претставниците од родителите на учениците се именуват за период од четири години, со право на уште еден избор.

Претставниците од родителите на учениците се именуват за периодот до завршувањето на средното образование на нивното дете.

Училишниот одбор од редот на своите членови избира претседател.

Сојуз на средношколци (CCPCM)
Unioni i Nxënësve të Shkollave të Mesme (UNSHM)

Одлуките на училишниот одбор се донесуваат со мнозинство гласови од вкупниот број членови на одборот кои имаат право на учество при гласањето и донесувањето на одлуките.

Член 89-б

Доколку Државниот просветен инспекторат оцени дека во училиштето битно е нарушен воспитно-образовниот процес, врши вонредна интегрална евалуација и го задолжува училиштето причините за нарушувањето да ги отстрани во рок од една година од денот на добивањето на извештајот за извршената интегрална евалуација.

Барање за вонредна интегрална евалуација до Државниот просветен инспекторат можат да поднесат советот на општината, односно Советот на градот Скопје, градоначалникот или советот на родителите.